

onder de bevelen van den minister van justitie; hij heeft diens instructies op te volgen. Verder heeft hij het blijkbaar noodig geacht de rol van het Openbaar Ministerie zooveel mogelijk uit te wisschen en zelfs wanneer zijn tusschenkomst door de verdediging bepaald geëischt werd, heeft hij slechts een hoogst enkele maal daaraan voldaan. Vragen heeft hij bijna niet gesteld. Zijn requisitoir was waarschijnlijk in schema gereed reeds voor het proces begon. Hij zat dus stil en scherpte zijn potlood en maakte aantekeningen; zonder haat en zonder toorn, openbare aanklager op regeeringsbevel.

Het Hof en de president. — Of liever de president, Delegorgue, alleen, want van de drie andere raadsheeren heeft men niets bemerkt. Delegorgue moet een uitstekend jurist zijn. Het is mogelijk. Maar als leider der zitting is hij zeer stellig te kort geschoten. Hij is het slachtoffer geweest van 's hofs beschikking, dat er alleen over de feiten in de dagvaarding zou gesproken worden, of liever nog van de dagvaarding zelf. Hij was het levende bewijs, hoe scheef en hoe onmogelijk deze vervolging was opgezet. Eerst heeft hij getracht de beschikking te handhaven; vandaar tal van incidenten tusschen hem en de verdediging, wier conclusiën bijna altijd werden verworpen en, strikt genomen, meestal terecht. Niettemin is het haar al gauw gelukt de debatten op het terrein Dreyfus over te brengen, hetgeen ook wel geschieden moest, daar er geen afscheiding mogelijk was. Toen de president dit oogluikend had toegelaten, verschenen de generaals. En nu scheen de voorzitter van het hof — om een Fransch spreekwoord te gebruiken — zijn muts boven den molen uit te hebben geworpen. De opperofficieren hebben alles mogen zeggen, wat zij wilden. Zij spraken over de zaak Esterhazy en over de zaak Dreyfus, over het leger en over elkander, over oorlog en internationale belangen, juist gelijk zij verkozen. Hoe groot de macht van een blinkende uniform met schitterende decoraties, van een kranig optreden en een krijgshaftige stem, in Frankrijk is, wordt wel het duidelijkst aangetoond door de houding van dezen president van een gerechtshof. Als het konijntje voor de slang, kromp hij ineen en zat onbewegelijk, zoodra een generaal verscheen en het woord voerde. En nadat van militaire zijde de uiterste poging was gewaagd, nadat zonder verzet van de handhavers van het recht, de sabel in de weegschaal van Themis was geworpen, heeft plotseling de president de half vergeten, beperkende beschikking weer voor den dag gehaald en werd den laatsten getuigen en den verdedigers de mond gesnoerd, zoodra het woord Dreyfus hun over de lippen kwam.

Zoo is het recht niet veilig gebleken in de handen van dezen man der wet.

De verdediging. — De beklaagden wisten wél wat zij deden, toen zij aan mrs. Labori en Clémenceau, beiden overtuigden van hun goed recht, de schoone taak opdroegen, niet in de eerste plaats om vrijspraak voor hen te verkrijgen, maar vooral om te bewerken dat hun proces voldoende materiaal zou opleveren voor de herziening of de vernietiging van het vonnis van 1894. Voor Labori heb ik den diepsten eerbied. Een dergelijke hartstochtelijke kracht gaat zelden gepaard met zoo fijn vernuft, zooveel scherpte van redeneering en zoo onver-